

TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS

Terveyspalvelut työllistymisen tukena: arviointitutkimus

Peppi Saikku

Pitkäaikaistyöttömien terveydenhuollon kehittämiskumppanuushanke (PTT)

- 2007 - 2010
- THL hallinnoi, koordinoi ja arvioi
- 16-18 paikallista ja alueellista osahanketta
- Rahoittajina STM ja osallistuvat kunnat
- Toimintamallien kehittäminen 08/2007 - 05/2009
- Juurruttaminen ja levittäminen 05/2009 - 12/2010
- Kaikille avoin verkosto > www.thl.fi/ptt
> rahoitushaku juurruttamiseen 2010/12.2.10 asti

Osahankkeet

- Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystyöpiiri (Lappeenrannan seutu)
- Forssan seudun terveydenhuollon kuntayhtymä
- Harjavallan kaupunki
- Helsingin kaupunki/ Helsingin työvoiman palvelukeskus
- Hyvinkään kaupunki/ Hyvinkään työvoiman palvelukeskus
- Itä-Häme (Heinola, Hartola, Sysmä)
- Itä-Savon sairaanhoitopiirin kuntayhtymä (Savonlinnan seutu)
- Kotkan kaupunki
- Liedon kunta/ Kisällikellari
- Lieksan kaupunki
- Oulun kaupunki
- Rovaniemen kaupunki
- Salon kaupunki/ Salon seudun työvoiman palvelukeskus
- Sastamalan perusturvakuntayhtymä
- Vantaan kaupunki/ Vantaan Valo
- Työterveyslaitos & Kuopion kaupunki
- 1. vaiheessa: Hämeenkyrön kunta ja Joensuun kaupunki/Joensuun TYP

Hankkeen tavoitteet

- **Pitkään työttömänä olleiden kansalaisten terveydentila, elämänhallinta sekä toiminta- ja työkyky paranevat**
- tarjotaan terveystarkastuksia ja terveyspalveluja
- kartoitetaan hoitamattomat kansansairaudet ja aikaansaadaan parempi hoitotasapaino
- tarjotaan asiakkaille elintapaohjausta, yksilöohjausta ja ryhmätoimintoja
- kartoitetaan terveydellisiä työllistymisen esteitä

Hankkeen tavoitteet

- **Terveyspalvelu osaksi työttömien aktivointi-, kuntoutus- ja työllistämispalveluja**
- yhteistyö terveydenhuollon, sosiaalitoimen, työ- ja elinkeinohallinnon sekä muiden keskeisten toimijoiden välillä paranee ja tehostuu
- yhdessä sovitut hoitoketjut, palveluketjut ja/tai toimintakäytännöt; asiakkaiden ohjaus, tiedonkulku ja yhteisesti sovitut työtavat
- tukena moniammatilliset tapaamiset, -tiimit ja työryhmät
- asiakaskohtaiset prosessit, jossa olennaista on voimaannuttava ja palveluohjauksellinen työote

Arviointitutkimus 2007-2009

PTT-hankkeessa:

- 1) Millaisia ovat kehitellyt työttömien terveystalvumallit?
- 2) Millainen on työttömien terveystarkastusten ja -palvelujen volyyymi ja asiakaskunta?
- 3) Miten terveystarkastukset liittyvät osaksi aktivoivia ja työllistäviä prosesseja?
- 4) Millaisia ovat asiakkaiden palaute ja kokemukset?

Valtakunnallisesti:

- 5) Miten kunnissa on kehitelty pitkäaikaistyöttömien terveystarkastuksia ja -palveluja?

Hankkeessa kehiteltyjä terveyspalvelun malleja I

- **Työvoiman palvelukeskus-toimintaan kiinnittyneet toimintamallit**
- Kiinteästi: vain TYP-asiakkaat
- Löyhemmin: myös muiden tahojen asiakkaita
- Terveystenhoitaja TYP:ssa (perusth) tai liikkuvana, myös ostopalveluna esim. työterveyshuollosta
- Vahvuudet: moniammatillinen tuki ja tiimityö, laaja-alainen palvelu asiakkaalle, hyvä saatavuus
- Haasteet: erityispalvelu, erillisuus perusterveydenhuollon toiminnasta, verkostoituminen ei TYP-asiakkaiden asioissa

Hankkeessa kehiteltyjä terveyspalvelun malleja II

- **Terveyskeskukseen kiinnittynyt toimintamalli**
- Terveydenhoitajan vastaanotto terveyskeskuksessa osana muuta työtä
- Asiakkaat: TYP, TE-toimisto, sosiaalitoimisto, omatoimisesti
- Vahvuudet: toteutuu osana kunnan kansanterveystyötä, tasavertaisuus, terveydenhuollon ammatillinen tuki vahva
- Haasteet: asiantuntemus työttömyyden kysymyksissä, asiakasprosessien ohjaaminen ja seuranta sektorirajat ylittäen

Hankkeessa kehiteltyjä terveyspalvelun malleja III

- **Työ- ja elinkeinotoimistoon kiinnittynyt toimintamalli**
- Terveystoimittajan (perusth) vastaanotto TE-toimistossa
- Asiakkaat TE-toimistosta, käytännössä painottui iäkkäämpiin
- Vahvuudet: matala kynnys, hyvä yhteys TE-hallintoon, voisiko olla varhaisemman puuttumisen malli?
- Haasteet: irrallisuus kunnan organisaatioista, työntekijän ammatillinen tuki

Hankkeessa kehiteltyjä terveyspalvelun malleja IV

- **Kunnan työllistämistoimintaan kiinnittynyt toimintamalli**
- Terveystarkastus ostopalveluna työterveyshuollosta tai toteutuu kunnan perusterveydenhuollossa
- Asiakkaat: TE-toimisto, sosiaalitoimisto, (TYP)
- Vahvuudet: TYP-tyyppinen, verkostomainen, monisektorinen toimintamalli kunnan työllistämistoiminnan ympärille, hyvä yhteys kuntouttavaan työtoimintaan
- Haasteet: perusterveydenhuollon sitoutuminen toimintaan, erityispalvelu, (yhteys työ- ja elinkeinotoimistoon)

Johtopäätöksiä toimintamalleista

- **Työttömien terveystalvelu voi kiinnittyä toimivasti erilaisiin rakenteisiin**
- asiakaspalaute samansuuntaista kaikissa toimintamalleissa
- paikkakunnan/ seudun palvelurakenne ja -tarpeet määrittelevät ratkaisua
- myös kohderyhmä (pitkäaikaistyöttömät vai varhainen puuttuminen) olennainen määrittäjä
- toimintamalleissa tapahtunut muutoksia arvioinnin jälkeen > kehittäminen jatkuu
- palvelun hallinnollinen sijoittuminen perusterveydenhuoltoon perusteltua: jatkuvuus, juurtuminen ja tiedonkulku

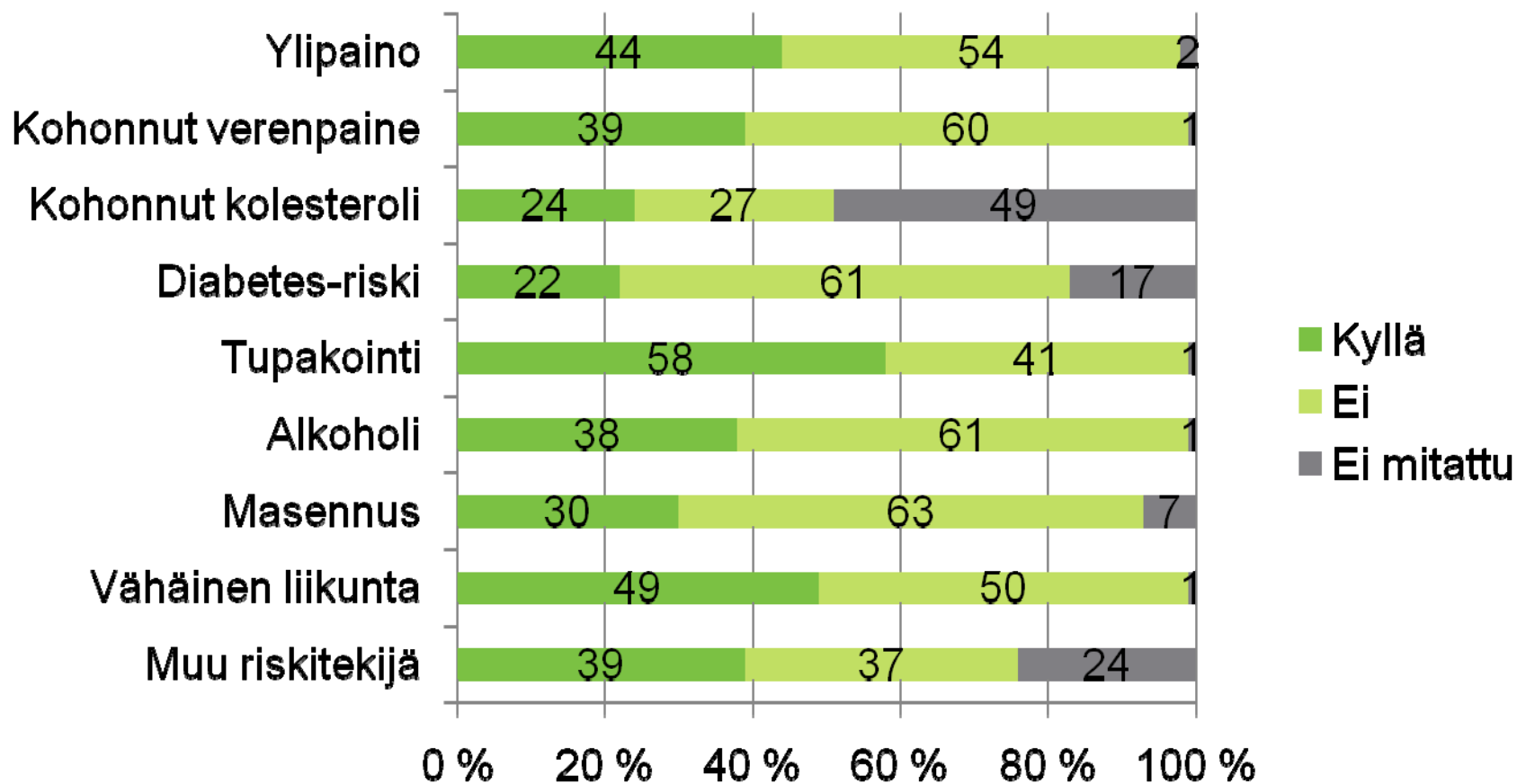

I Miten terveystarkastus on toiminut työllistymisen tukena?

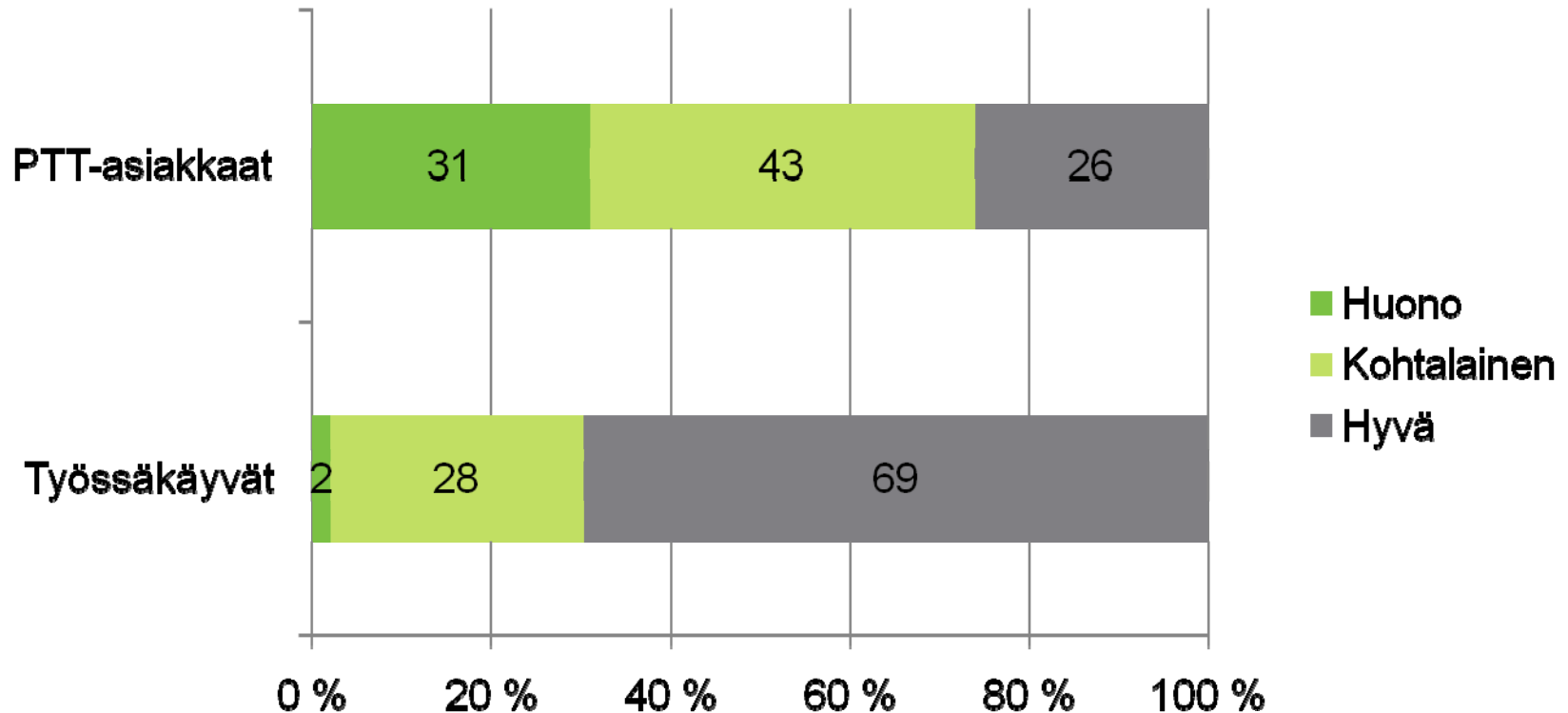
- 3550 pitkään työttömänä ollutta henkilöä on käynyt **terveystarkastuksessa**
 - miltei kaikilla asiakkailla todettiin ainakin yksi kansanterveydellinen riskitekijä*
 - asiakkaat kokivat terveytensä ja työkykynsä heikoksi suhteessa työssäkäyviin*
 - vuonna 2009 hankkeen terveystarkastuksessa käyneistä asiakkaista 37% ohjattiin terveyskeskuslääkärille, 28 % terveydenhoitajalle, 10% mielenterveyspalveluihin, 5 % päihdepalveluihin, lisäksi ohjauksia mm. hammashoittoon, näöntarkastuksiin, liikuntapalveluihin jne.

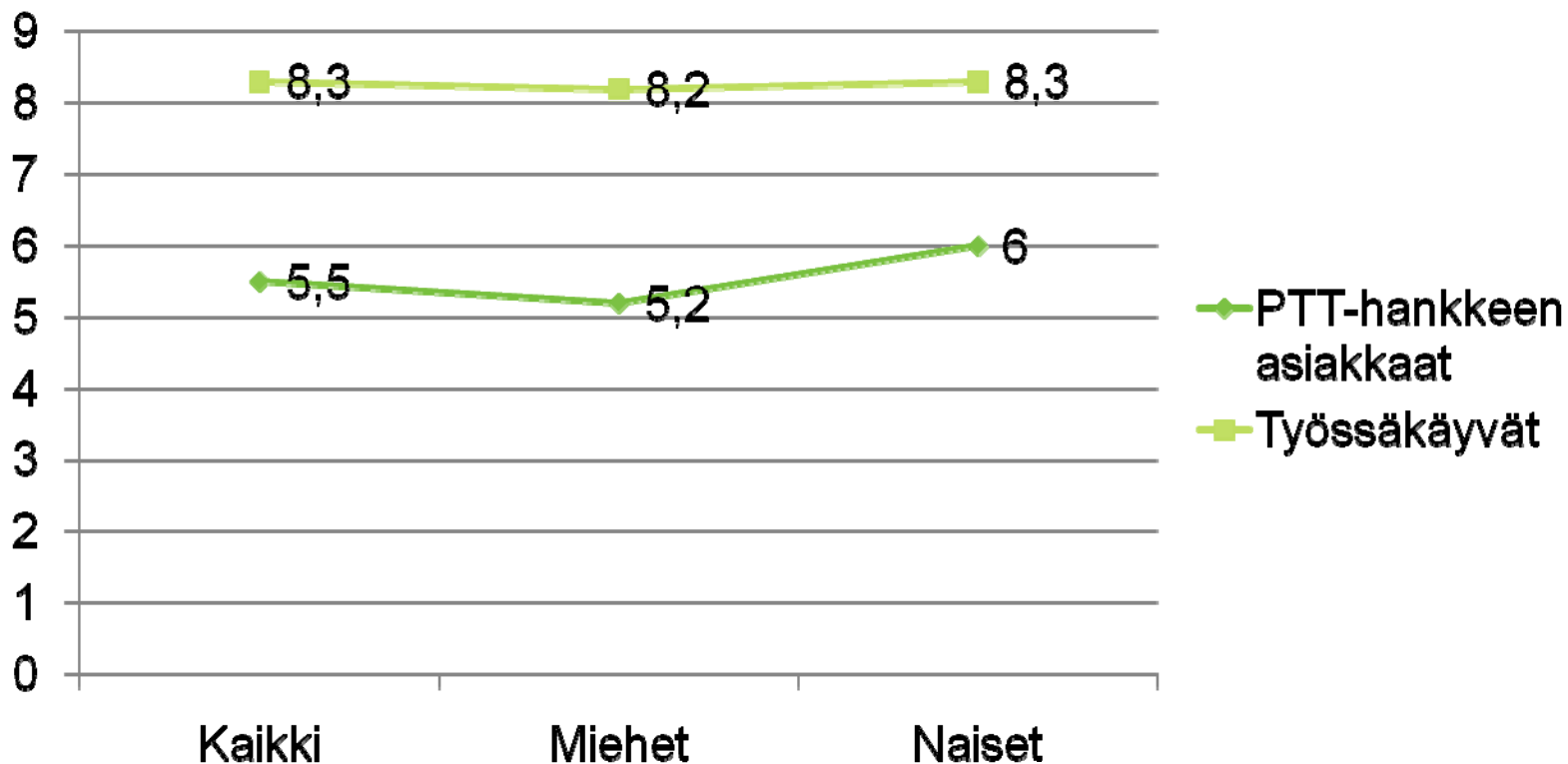
PTT-hankkeen kuukauden seurannassa kartoitetut ja todetut terveystermit % (N=207)

Arvio omasta terveydentilasta: PTT-hankkeen asiakkaat ja työssäkäyvät (Työ ja terveys 2006) (%)

Arvio omasta työkyvystä: PTT-hankkeen asiakkaat ja työssäkäyvät (Työ ja terveys 2006) (keskiarvo, 0-10)

II Miten terveystalvelu on toiminut työllistymisen tukena?

- Terveystellisen tilanteen **laaja-alainen kartoittaminen ja tarvittavat ohjaukset** etenkin terveydenhuoltoon
- Terveystenhoitaja osaksi **moniammatillista** tiimiä – konsultaatioapu ja koordinaatio
- Liikunta- ja elämäntaparyhmät: **uusia toimintamuotoja ja yhteistyökuvioita**
- Terveystdenhuollossa **opittu tuntemaan** aktivointi- ja työllistämistoimintaa ja siihen liittyviä verkostoja ja toimijoita
- **Palveluohjauksellinen työote ja motivoitutyö**

Asiakaspalaute (kysely n=324, haastattelut n=20)

- **Asiakaspalaute hyvin myönteistä**
- 61 % koki, että tarkastus oli saanut kiinnittämään huomiota omaan terveydentilaan ja terveystottumuksiin
- Terveystarkastus koettiin merkityksellisenä etenkin terveydentilan ja hyvinvoinnin kannalta, suhteessa työllistymiseen tai toimeentuloon merkitys nähtiin vähäisempänä
- 91 % oli sitä mieltä, että työttömille tulisi järjestää omia terveystarkastuksia
- Taloudelliset tekijät ja terveyskeskuspalvelun puutteet estävät osaltaan omasta terveydestä ja hyvinvoinnista huolehtimista

Asiakkaiden kokemuksia, siitä millaista merkitystä terveystarkastuksella on ollut:

- ”Löytyi sairaus mistä en itse tiennyt enkä osannut aavistaa.”
- ” Lisäsin liikuntaa, muutin ruokavaliota. Ajattelin terveyttä enemmän työn saamisen kannalta myös.”
- ” Antoi potkua ottaa oma elämä haltuun.”
- ” Oli mukava kun joku kuunteli minua ja oli minusta hetken kiinnostunut.”
- ”Terveystilaani alettiin todella arvioida, minua kuunneltiin.”
- ”Jos kädet saadaan kuntoon, se lisää työllistymismahdollisuutta.”
- ”Otettu huomioon jo ennakkoon työtehtävien laatu.”
- ”Olen päässyt eläkkeelle.”

Kiitos!

Projektipäällikkö

Leini Sinervo

etunimi.sukunimi@thl.fi

Puh. 020 610 7608

Lisätietoja:

Tutkija

Peppi Saikku

etunimi.sukunimi@thl.fi

Puh. 020 610 7684

Julkaisut:

Saikku, Peppi: Terveyspalvelu työllistymisen tukena. Pitkäaikaistyöttömien terveystarkastukset ja -palvelut siirtymätyömarkkinoilla. THL raportteja 22/2009

Sinervo, Leini (toim.): Pitkäaikaistyöttömien terveyshanke. Kehittämisvaiheen loppuraportti ja paikalliset toimintamallit. THL raportteja 23/2009

www.thl.fi/ptt

